



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 153/08-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. mája 2008 predbežne prerokoval sťažnosť R. Š., Ž., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Toš 33/2006 a jeho rozsudkom sp. zn. 2 Toš 33/2006 zo 7. decembra 2006, ako aj základného práva domáhať sa svojich práv na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Toš 33/2006 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 TošNd 7/2006 zo 16. novembra 2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. Š. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. januára 2007 doručená sťažnosť (doplnená 14. marca 2007) R. Š., Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Toš 33/2006 a jeho rozsudkom sp. zn. 2 Toš 33/2006 zo 7. decembra 2006, ako aj základného práva domáhať sa svojich práv na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Toš 33/2006 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 TošNd 7/2006 zo 16. novembra 2006.

Z obsahu sťažnosti (vrátane jej doplnenia) a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi bolo Špeciálnym súdom Pezinok (ďalej len „špeciálny súd“) vedené trestné stíhanie pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1, ods. 2 písm. h) zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Špeciálny súd rozhodol rozsudkom z 3. mája 2006, sp. zn. PK 2Tš/9/2005 a uznal sťažovateľa vinným. Sťažovateľ sa proti prvostupňovému rozhodnutiu v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd ako súd odvolací rozhodol o jeho odvolaní tak, že ho rozsudkom sp. zn. 2 Toš 33/2006 zo 7. decembra 2006 zamietol.

V postupe najvyššieho súdu poukazuje sťažovateľ na skutočnosti, ktoré podľa jeho názoru mali za následok porušenie jeho práva domáhať sa svojich práv na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 36 ods. 1 listiny a základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, pričom predkladá ústavnému súdu túto argumentáciu:

„Dňa 02.11.2006, mi bolo Najvyšším súdom SR doručené predvolanie na verejné zasadnutie konané o odvolaní, resp. môjmu obhajcovi upovedomenie o tomto verejnom zasadnutí, s termínom konania vytýčeným na dni 22. a 23. 11. 2006.

Dôkaz: - Upovedomenie Najvyššieho súdu SR o vytýčení termínu verejného zasadnutia na dni 22. a 23.11.2006

Na základe uvedeného predvolania som nadobudol vedomosť, že predmetná trestná vec bola na prejednanie a rozhodnutie pridelená senátu zloženého z jeho predsedu JUDr. J. M. a členov JUDr. J. M. a JUDr. I. M.

Vzhľadom na tieto zistenia som, podľa ust. § 30 a nasl. Tr. por., účinného do 31.12.2005 svojim písomným podaním zo dňa 10.11.2006 prostredníctvom svojho obhajcu, vzniesol námietku zaujatosti dotknutého senátu Najvyššieho súdu SR, resp. jeho predsedu, ktorým podaním som sa domáhal, aby napadnutý senát bol z prejednávania mojej trestnej veci vylúčený a vec bola pridelená senátu určenému náhodným výberom tak, aby bola dodržaná ústavná zásada zákonného sudcu – senátu.

Dôkaz: - Námietka zaujatosti zo dňa 10.11.2006

Najvyšší súd SR svojim uznesením zo dňa 16.11.2006, č.k.: 1 TošNd 7/2006, rozhodol, že sudcovia dotknutého senátu Najvyššieho súdu SR 2 Toš nie sú vylúčení z vykonávania úkonov trestného konania v predmetnej trestnej veci.

Dôkaz: - Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 16.11.2006, č.k.: 1 TošNd 7/2006

Pre úplnosť uvádzam, že na verejnom zasadnutí konanom pred Najvyšším súdom SR dňa 07.12.2006, vyniesol tento súd rozsudok, č.k.: 2 Toš 33/2006, ktorým rozhodnutím zamietol moje odvolanie zo dňa 08.06.2006, doplnené podaním zo dňa 19.06.2006, proti rozsudku Špeciálneho súdu v Pezinku zo dňa 03.05.2006, ktorý rozsudok týmto potvrdil.“

Po citácii dotknutých článkov ústavy, dohovoru a listiny pokračuje sťažovateľ vo svojej argumentácii a uvádza ďalšie skutočnosti na podporu tvrdení o porušení jeho základných práv:

«Tak ako to vyplýva z Rozvrhu práce Najvyššieho súdu SR na rok 2006, v rámci trestno-právneho kolégia pôsobí na Najvyššom súde SR deväť senátov.

Z týchto senátov však len tri senáty boli predsedom tohto súdu poverené, aby konali a rozhodovali výlučne vo veciach týkajúcich sa Špeciálneho súdu.

Takýto postup, ktorým boli vytvorené tri osobitné senáty vybavujúce výlučne agendu súvisiacu s rozhodovaním o riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam Špeciálneho súdu, považujem za nezákonný, porušujúci právo obvineného na zákonného sudcu, resp. právo na zákonný súd a v konečnom dôsledku prehlbujúci pochybnosti o nezaujatosti, nezávislosti a nestrannosti súdu, resp. dotknutého senátu.

Zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch totiž nepriznáva predsedovi Najvyššieho súdu SR právomoc vytvárať, a to v rámci akéhokoľvek kolégia Najvyššieho súdu SR akési špecializované senáty, ktoré by vybavovali jedinú agendu.

Práve naopak z vyššie citovaného čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd jednoznačne vyplýva, že príslušnosť sudcov a teda aj senátov ustanoví len zákon. Pritom podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy SR: „Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.“

Inými slovami povedané, predseda Najvyššieho súdu SR by bol oprávnený kreovať osobitné senáty len v prípade, ak by mu takáto právomoc explicitne vyplývala z príslušných zákonov, ba dokonca som presvedčený, že takéto senáty by mohli byť zriadené výlučne všeobecne záväzným právnym predpisom právnej sily na úrovni zákona. Je však nepochybné, že takáto zákonná úprava v súčasnosti neexistuje.

Takýmto konaním – postupom Najvyššieho súdu SR, pritom evidentne došlo zároveň k zúženiu možnosti náhodného výberu senátov a to z deviatich na tri . V tejto súvislosti treba objektívne priznať, že zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch síce ustanovuje, že „podmienka náhodného výberu je splnená vtedy, ak sa má vec prideliť jednému z aspoň dvoch senátov“, avšak, podľa môjho názoru, sa táto podmienka týka výlučne tých prípadov, keď na tom ktorom súde pôsobia najviac dva senáty, t.j. ide tu o akúsi požiadavku výberu senátov z minimálne dvoch (čo sa predovšetkým týka menších súdov), avšak v prípade, ak ich pôsobí na príslušnom súde viacero, je nevyhnutné, aby dochádzalo k náhodnému výberu jedného z nich práve zo všetkých do úvahy prichádzajúcich senátov.

Mám teda zato, že predseda dotknutého súdu si nemôže svojvoľne dovoliť zúžiť diapazón senátov, ktoré by potenciálne mohli konať a rozhodnúť v určitej veci, nakoľko taký postup jednak nemá oporu v právnom poriadku, ba dokonca je s ním v rozpore a zároveň prinajmenšom vzbudzuje obavu zo subjektívneho – neoprávneného – nepriameho zasahovania, manipulovania, ovplyvňovania konečného verdiktu vo veci samej.

Z uvedeného potom vyplýva, že ak na Najvyššom súde pôsobí v rámci trestnoprávneho kolégia 9 senátov, má sa náhodou selekciou vybrať senát, ktorý bude potom rozhodovať v určitej veci z možných deviatich senátov a nie len z troch, tak ako je tomu v súčasnosti, ktoré tri senáty boli navyše subjektívne, t. j. priamo predsedom Najvyššieho súdu SR, poverené riešiť len konkrétnu agendu týkajúcu sa konkrétneho podriadeného súdu.

Opätovne teda uvádzam, že predseda Najvyššieho súdu SR nedisponuje zo zákona takou právomocou, na základe ktorej by mohol subjektívne rozhodnúť, že o tom ktorom prípade budú rozhodovať len ním určené senáty, a že ostatným senátom, ktoré sú pritom v zmysle zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch na to takisto kompetenčne a odborne spôsobilé, bude táto právomoc odňatá.

V konečnom dôsledku je však takýmto postupom porušované právo na zákonného sudcu priznané čl. 48 ods. 1 Ústavy SR a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ústavný zákon. č. 23/1991 Zb., keď tento priznáva právomoc určiť príslušnosť sudcov takisto výlučne zákonu.

Účelom uvedených článkov je práve zabrániť „manipulovaniu“ s pridelovaním konkrétnych vecí konkrétnym sudcom (senátom), u ktorých by sa dal vopred predpokladať určitý spôsob rozhodovania, ktorá „prevencia“ je v našom prípade, postupom Najvyššieho súdu pri kreovaní Rozvrhu práce, prinajmenšom spochybnená.

Takisto som presvedčený, že takýmto konaním je porušované rovnako právo na zákonný súd garantované mi čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to z jednoduchého dôvodu: Vytvorením špecializovaných senátov v rámci Najvyššieho súdu SR de facto dochádza k vytvoreniu osobitného odvolacieho orgánu príslušného konať a rozhodovať len vo veciach týkajúcich sa Špeciálneho súdu, čo opätovne je v hrubom rozpore so zákonom, ako aj zásadou na spravodlivý súdny proces.

Je pritom nespochybniteľné, že samotná existencia Špeciálneho súdu v Pezinku zriadeného zákonom, nijakým spôsobom neodôvodňuje potrebu tvoriť osobitné senáty Najvyššieho súdu SR, ktoré by boli „funkčne“ príslušné rozhodovať výlučne vo veciach týkajúcich sa Špeciálneho súdu, najmä ak neexistuje na to podporná zákonná úprava. Zákon č. 757/2004 Z.z. o sudcoch totiž okrem iného jednoznačne uvádza: „Najvyšší súd koná a rozhoduje o riadnych opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam krajských súdov,

Špeciálneho súdu a Vyššieho vojenského súdu, ak tak ustanovujú predpisy o konaní pred súdmi.“

V tejto súvislosti preto poukazujem na analógiu vo vzťahu medzi Vyším vojenským súdom (ktorý vzhľadom na svoju vecnú a miestnu príslušnosť je porovnateľný so Špeciálnym súdom) a Najvyšším súdom SR na jednej strane a Špeciálnym súdom a Najvyšším súdom SR na strane druhej. Aj napriek celkom zjavnej podobnosti týchto vzťahov, nie sú na Najvyššom súde kreované akékoľvek špecializované senáty, ktoré by sa zaoberali výlučne agendou súvisiacou s vojenským súdnictvom.

S prihliadnutím na vyššie uvedené skutočnosti som potom nadobudol dôvodné pochybnosti o dodržaní môjho práva na nezávislý a nestranný súd (ktoré právo mi je takisto garantované čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru), pred ktorým súdom mala byť moja trestná vec prejednaná a rozhodnutá, t.j. vzhľadom na vyššie uvedené, možno mať dôvodné pochybnosti o nezaujatosti členov dotknutého senátu.

Len z opatrnosti poukazujem aj na tzv. teóriu zdania, ktorá sa v praxi aplikuje v súvislosti s právom „každého na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“ garantovaného čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru, podľa ktorej teórie nestačí, že sudca je subjektívne nestranný a nezávislý, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť navonok.

V tejto súvislosti podotýkam, že predseda senátu Najvyššieho súdu SR JUDr. J. M., ktorého zákonnosť výberu a príslušnosť som svojou námietkou zaujatosti zo dňa 10.11.2006 napadol, rozhodoval v predchádzajúcom období aj o otázkach predĺženia dĺžky trvania výkonu väzby vo vzťahu k mojej osobe a to práve v tejto trestnej veci. To považujem za ďalší dôvod prehlbujúci pochybnosti o nezávislosti, nestrannosti a nezaujatosti predsedu senátu, nehovoriac o tom, že tento rozhodoval o tomto predĺžení trvania väzby v čase, keď dokazovanie na hlavnom pojednávaní pred Špeciálnym súdom v Pezinku bolo už ukončené, ba dokonca aj po vynesení rozsudku tohto súdu. Na základe s tým súvisiaceho dôkazného materiálu, s ktorým by sa mal dostať do kontaktu až v rámci odvolacieho konania, si tento, ako je aj z odôvodnení jednotlivých uznesení o predĺžení trvania väzby zrejmé, vytvoril určitý právny názor na vec, jednoznačne inklinujúci k jeho presvedčeniu o mojej vine.

S poukazom na vyššie uvedené podporne poukazujem na uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 06.07.2006, č.k.: 2 Ntvš 3/2006, ktorým uznesením JUDr. J. M., ako predseda

senátu tohto súdu, rozhodoval mojom o predĺžení trvania väzby v predmetnej trestnej veci. Predovšetkým poukazujem na stranu 14, posledný odsek dotyčného rozhodnutia, v ktorom sa *expressis verbis* uvádza nasledovné: „(...) aj ďalšie dôkazy opodstatňujú dôvodnosť podozrenia, že sa obžalovaní R. Š. a J. K. dopustili súdených trestných činov, čo viedlo Špeciálny súd k vyhláseniu odsudzujúceho rozsudku.“

V neposlednom rade dávam do pozornosti stranu 16 posledný odsek toho istého uznesenia, v ktorom sa *explicitne* uvádza: „Charakter súdenej trestnej činnosti, dlhá doba po ktorú mali súdenú trestnú činnosť páchať, jej charakter a presadzovanie svojich zámerov a zisťujúcich cieľov za akúkoľvek cenu a to v prípade potreby aj usmrtením nepohodlných a v ceste stojacich osôb, sú tými konkrétnymi okolnosťami, ktoré opodstatňujú obavu, že by obžalovaní v prípade ich prepustenia na slobodu pokračovali v páchaní trestnej činnosti“

Dôkaz: - Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 06.07.2006, č.k.: 2 Ntvš 3/2006

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti je potom zrejmé, že výber senátu Najvyššieho súdu SR, ktorý bol poverený konať a rozhodnúť v mojej trestnej veci, bol uskutočnený v rozpore s právnym poriadkom, tým boli porušené moje práva na spravodlivý súdny proces garantované mi jednak Ústavou SR, Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ale aj Listinou základných práv a slobôd.

Bez meškania, t.j. ihneď ako som sa dozvedel o týchto skutočnostiach, som proti tomuto senátu, resp. jeho predsedovi dňa 10.11.2006 vzniesol námietku zaujatosti a navrhol som, aby dotknutý senát Najvyššieho súdu SR bol z prejednávania mojej trestnej veci vylúčený a vec bola pridelená senátu určenému náhodným výberom tak, aby bola dodržaná ústavná zásada zákonného sudcu – senátu.

Ako som už vyššie spomínal, uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 16.11.2006, č. k.: 1TošNd 7/2006, nebolo tejto námietke vyhovené, keď tento rozhodol, že sudcovia dotknutého senátu Najvyššieho súdu SR 2 Toš nie sú vylúčení z vykonávania úkonov trestného konania v predmetnej trestnej veci.

Dôkaz: - Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 16.11.2006, č.k.: 1 TošNd 7/2006

S argumentáciou obsiahnutou v mojej námietke zaujatosti zo dňa 10.11.2006, sa podľa môjho názoru Najvyšší súd SR nijakým spôsobom nezaoberal a s touto sa nevysporiadal.

Vo vzťahu k časti mojej námietky, týkajúcej sa nedostatku právomoci predsedu Najvyššieho súdu SR svojvoľne si kreovať akési špecializované senáty, ktoré by vybavovali jedinú agendu (v našom prípade agendu Špeciálneho súdu), Najvyšší súd SR len okrajovo spomenul, že predseda Najvyššieho súdu SR tak neučinil svojvoľne, ale na základe ust. § 52 ods. 4 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a Rokovacom poriadku Najvyššieho súdu SR.

Takúto argumentáciu však považujem za úplne neprijateľnú. Opätovne podotýkam, že zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch v žiadnej svojej časti expressis verbis neudeluje predsedovi Najvyššieho súdu SR takúto právomoc vytvárať špecializované senáty. Práve naopak z jednotlivých vyššie spomínaných normatívnych právnych aktov, právnej sily na úrovni ústavných zákonov, jednoznačne vyplýva, že príslušnosť sudcov a teda aj senátov môže ustanoviť len zákon.

Zároveň v tejto súvislosti z opatrnosti pripomínam, že Rokovací poriadok Najvyššieho súdu SR nemá právnu silu na úrovni zákona, jedná sa v podstate o interný predpis tohto justičného orgánu, ktorý by však v žiadnom prípade nemal byť v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nehovoriac o tej skutočnosti, že ani tento predpis nepriznáva predsedovi Najvyššieho súdu SR spomínanú právomoc.

Na záver, Najvyšší súd SR v napadnutom uznesení odôvodnil potrebu kreácie spomínaných troch špecializovaných senátov tou skutočnosťou, že nakoľko v zmysle ust. § 11 ods. 3 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich možno na Špeciálny súd prideliť len sudcu, ktorý dovŕšil vek 35 rokov a podľa vyjadrenia Národného bezpečnostného úradu podľa osobitného zákona je oprávnený oboznamovať sa s utajovanými skutočnosťami stupňa utajenia „Prísne tajné“, pričom tieto podmienky platia aj na sudcu, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu Špeciálneho súdu a vzhľadom na to, že ostatní sudcovia trestno-právneho kolégia Najvyššieho súdu SR nemajú splnenú túto zákonom požadovanú previerku, nemôže byť náhodným výberom určený ktorýkoľvek senát trestného kolégia na rozhodovanie o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu Špeciálneho súdu, ale len senát spomedzi troch senátov určených Rozvrhom práce, ktorého senátu členovia dané podmienky splňajú.

Takáto argumentácia podľa môjho názoru takisto neobstoí. Práve naopak, týmto u mňa len narastajú pochybnosti o nezaujatosti a nestrannosti sudcov tých senátov trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR, ktorých agenda spočíva práve v rozhodovaní

o otázkach týkajúcich sa Špeciálneho súdu. Vzhľadom na uvedené totiž nadobúdam presvedčenie, že sudcovia dotknutých troch senátov sa stávajú akýmisi vazalmi Národného bezpečnostného úradu, de facto závislými od jeho rozhodnutia, či títo sú alebo nie sú spôsobilí konať a rozhodovať vo veciach určitého druhu a tým sú v konečnom dôsledku mimoriadne ľahko ovplyvniteľní.

Pripomínam tú skutočnosť, že platnosť osvedčenia pre utajované skutočnosti stupňa „Prísne tajné“ je päť rokov, čo má následne za následok povinnosť toho ktorého sudcu Najvyššieho súdu SR opätovne sa podrobovať bezpečnostným previerkam, čím chcem povedať, že sa nejedná o jednorázovú záležitosť, ale tieto osoby sú sústavne pod určitou kontrolou, resp. istým tlakom zo strany výkonnej moci, čo prinajmenšom môže vyvolať pochybnosť o nestrannosti týchto osôb.

Na druhej strane však zároveň nie je možné, aby boli porušované moje základné práva a slobody, ako je právo na nezávislý a nestranný súd, resp. právo na zákonného sudcu garantované mi jednak Ústavou SR, ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd, ale aj Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zákon č. 209/1992 Zb., len z toho dôvodu, že istý sudcovia trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR, nedisponujú platným osvedčením, podľa ktorého sa títo môžu oboznamovať s utajovanými skutočnosťami príslušného stupňa, čo môže byť zapríčinené rôznymi dôvodmi, napr. že sa títo bezpečnostnú previerku ani len nepokúšali absolvovať.»

Na základe uvedeného sťažovateľ v závere sťažnosti (v doplnení zo 14. marca 2007) navrhuje, aby ústavný súd vo veci rozhodol týmto nálezom:

„V trestnom konaní, vedenom pred Najvyšším súdom SR pod č.k.: 2 Toš 33/2006, bolo postupom Najvyššieho súdu SR porušené základné právo sťažovateľa – R. Š., trvale bytom: Ž., nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

V trestnom konaní, vedenom pred Najvyšším súdom SR pod č.k.: 2 Toš 33/2006, bolo postupom Najvyššieho súdu SR porušené základné právo sťažovateľa – R. Š., trvale bytom: Ž., domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy

SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, vyhlásený pod č. 209/1992 Zb., čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 16.11.2006, č.k.: 1 TošNd 7/2006, sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 07.12.2006, č.k.: 2 Toš 33/2006 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

Najvyšší súd SR, je povinný zaplatiť sťažovateľovi – R. Š. trovy konania na účet právneho zástupcu, JUDr. J. S., advokáta, Advokátska kancelária JUDr. J. S., B., do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojho práva domáhať sa svojich práv na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 36 ods. 1 listiny a základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. ústavy 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 38 ods. 1 listiny nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu aj sudcu ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ak preskúmanie namietaného postupu, resp. rozhodnutia všeobecného súdu v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, ústavný súd považuje takúto sťažnosť za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, II. ÚS 104/04).

Sťažovateľ v podanej sťažnosti v jednej rovine namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva nebyť odňať zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny v súvislosti so zúžením počtu senátov trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu príslušných pre rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam špeciálneho súdu vytvorením troch tzv. špecializovaných senátov najvyššieho súdu (z celkového počtu deviatich senátov trestnoprávneho kolégia).

V druhej rovine ide o sťažovateľovu námietku porušenia základného práva na prerokovanie veci na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny

a práva na prejednanie jeho záležitosti nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru týkajúcu sa skutočnosti o pochybnostiach nezáujatosti predsedu senátu rozhodujúceho v rámci spomínaného špecializovaného senátu o opravnom prostriedku sťažovateľa, ktorý zároveň v predchádzajúcich štádiách konania rozhodoval v predmetnom trestnom konaní aj o otázkach predlžovania lehoty väzby vo vzťahu k osobe sťažovateľa.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte.

Podľa ustanovenia § 315 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) o odvolaní proti rozsudku špeciálneho súdu rozhoduje najvyšší súd.

Podľa ustanovenia § 377 Trestného poriadku o dovolaní rozhoduje najvyšší súd.

Podľa ustanovenia § 49 písm. a) zákona o súdoch predsedovia súdov zabezpečujú riadenie súdov v oblasti výkonu súdnictva najmä rozvrhom práce.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 1 zákona o súdoch na účely tohto zákona sa rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 2 písm. a) zákona o súdoch rozvrh práce obsahuje určenie senátov, samosudcov, súdnych úradníkov a notárov poverených vybavovaním agendy jednotlivých druhov vecí, ktoré došli na súd.

Podľa ustanovenia § 51 ods. 1 zákona o súdoch ak tento zákon neustanovuje inak, veci určené podľa predmetu konania sa v súlade s rozvrhom práce prideliujú jednotlivým senátom, samosudcom, súdnym úradníkom a notárom náhodným výberom pomocou

technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom, tak aby bola vylúčená možnosť ovplyvňovania pridelenia vecí.

Podľa ustanovenia § 51 ods. 2 zákona o súdoch podmienka náhodného výberu podľa odseku 1 je splnená vtedy, ak sa má vec prideliť jednému z aspoň dvoch senátov, samosudcov, súdnych úradníkov alebo notárov.

Interpretáciou relevantných ustanovení zákona o súdoch možno dospieť k jednoznačnému záveru, že kľúčovými ustanoveniami vytvárajúcimi garancie pre dodržanie ústavou zaručeného práva na nestranný súd je práve ustanovenie určujúce pridelovanie vecí systémom tzv. náhodného výberu (ustanovenie § 51 ods. 1 zákona o súdoch), ako aj ustanovenie stanovujúce kritéria uvedeného systému, a síce takú podmienku systému náhodného výberu predpokladajúcu výber aspoň z dvoch senátov, samosudcov, súdnych úradníkov alebo notárov (ustanovenie § 51 ods. 2 zákona o súdoch).

V zmysle citovaných ustanovení príslušnosť najvyššieho súdu ako opravnej inštancie proti rozhodnutiam špeciálneho súdu je daná zákonnými normami, ktorými sú už uvedené ustanovenia § 315 a § 377 Trestného poriadku.

Zákonné normy, ktorými sú ustanovenie § 49 písm. a) a ustanovenie § 50 ods. 2 písm. a) zákona o súdoch, určujú právomoc predsedu súdu (v tomto prípade predsedu najvyššieho súdu) vymedziť okruh senátov poverených vybavovaním agendy určitého druhu, samozrejme za súčasného dodržania jednej z garancií práva na nestranný súd poskytovanej ustanovením § 51 ods. 2 zákona o súdoch, ktorou je okruh aspoň dvoch senátov.

Ústavný súd preto konštatuje, že spomínané kreovania troch špecializovaných senátov najvyššieho súdu poverených vybavovaním agendy opravných prostriedkov proti rozhodnutiam špeciálneho súdu bolo vykonané na základe a zároveň v súlade s citovanými ustanoveniami zákona o súdoch za súčasného dodržania garancie poskytovanej ustanovením § 51 ods. 2 zákona o súdoch (kreovanie troch špecializovaných senátov).

Pojem zákonného sudcu vykladá judikatúra ústavného súdu tak, že ním je sudca, ktorý spĺňa zákonom ustanovené predpoklady na funkciu sudcu, bol pridelený alebo dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, ktorého funkcia nezanikla a ktorý bol určený na prejednanie a rozhodnutie veci v súlade s rozvrhom práce (II. ÚS 15/96).

V intenciách citovanej judikatúry ústavného súdu vychádzajúc z horeuvedených záverov posúdil ústavný súd námietku sťažovateľa týkajúcu sa porušenia práva na zákonného sudcu ako zjavne neopodstatnenú. V nadväznosti na to a zároveň s prihliadnutím na už konštatované dodržanie garancie poskytovanej ustanovením § 51 ods. 2 zákona o súdoch posúdil ako zjavne neopodstatnenú aj námietku porušenia práva na nestranný súd.

Ústavný súd sa vysporiadal aj s námietkou sťažovateľa, ktorou namietal zaujatosť predsedu odvolacieho senátu, a teda porušenie práva na prejednanie veci nestranným súdom tým, že rozhodoval v predchádzajúcich štádiách jeho trestnej veci o väzobných otázkach týkajúcich sa osoby sťažovateľa, t. j. v konaní o návrhu na predĺženie lehoty väzby.

V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „európsky súd“), keď európsky súd opustil štruktúrne hľadisko a hľadisko nezlučiteľnosti in abstracto rôznych procesných funkcií a použil vo viacerých prípadoch konkrétny prístup. V uvedených prípadoch vyslovil európsky súd záver, že to, na čom záleží pri posudzovaní otázky nestrannosti, je povaha a rozsah úkonov, ktoré urobil sudca pred procesom. Treba preskúmať jednotlivé procesné úkony, ktoré sudca urobil pred rozhodnutím vo veci samej, podľa ich obsahu, t. j. podľa toho, či otázky, ktoré musel riešiť, a spôsob ako ich riešil, neprejudikovali jeho stanovisko k vine či nevine obvineného. Európsky súd urobil záver, že tieto hľadiská sú zásadné pre vyvodenie záveru, či subjektívna obava sťažovateľa z nedostatku nestrannosti sudcu bola aj objektívne odôvodnená (pozri napr. rozhodnutia vo veciach *Sainte-Marie c. Francúzsko* z r. 1992, *Fey c. Rakúsko* z r. 1993, *Saraiva de Carvalho c. Portugalsko* z r. 1994, *Bulut c. Rakúsko* z r. 1996, kde európsky súd nezistil porušenie zásady nestrannosti súdu).

V zmysle citovanej judikatúry postupoval aj ústavný súd a preskúmal rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ntvš 3/2006 zo 6. júla 2006 (ďalej len „väzobné rozhodnutie“) týkajúce sa konania o návrhu na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa, v rámci ktorého rozhodoval ako predseda senátu sudca, ktorý následne rozhodoval v predmetnej trestnej veci sťažovateľa aj v odvolacom konaní.

V predmetnom väzobnom rozhodnutí pri odôvodňovaní predĺženia väzby sťažovateľa (ako aj spoluobžalovaných) najvyšší súd (okrem iného) uviedol: *„Podľa zistenia najvyššieho súdu doteraz na hlavnom pojednávaní vykonané dôkazy, a to najmä výpovede spoluobžalovaných P. L., svedka M. S., ale aj ďalšie dôkazy opodstatňujú dôvodnosť podozrenia, že sa obžalovaní R. Š. a J. K. dopustili (za pomoci spoluobžalovaného P. L.) súdených trestných činov, čo viedlo špeciálny súd k vyhláseniu odsudzujúceho rozsudku.“*

Ústavný súd po preskúmaní tohto rozhodnutia dospel k záveru, že jeho odôvodnenie nepresahuje hranicu relevantného a potrebného odôvodnenia materiálnej podmienky väzby, ktorou je konštatovanie existencie skutočností zakladajúcich dôvodnosť podozrenia zo spáchania skutku obvineným (resp. obžalovaným), tak ako ju predpokladá aj Trestný poriadok vo svojom ustanovení § 71 ods. 1. Inými slovami, toto odôvodnenie neobsahuje stanovisko takého charakteru, ktoré by bolo možné považovať už za konštatovanie, teda prejednanie viny sťažovateľa.

Vzhľadom na uvedené posúdil ústavný súd aj druhú z námietok sťažovateľa týkajúcu sa porušenia práva na prejednanie veci nestranným súdom postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Toš 33/2006 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 TošNd 7/2006 zo 16. novembra 2006 ako zjavne neopodstatnenú.

Ústavný súd teda odmietol sťažnosť sťažovateľa ako celok podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2008